

**ALOHIDA TA'LIM EHTIYOJLARI BO'LGAN BOLALARNING TA'LIM
MUASSASALARIDA BOSHQARUV JARAYONLARI****Sheraliyev Alisher Muxidinovich****O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Ijtimoiy himoya milliy agentligi
Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'ining o'rinbosari - Ijtimoiy xizmatlar ko'rsatishni
monitoring qilish sho'basini mudiri****ferosianimi90@gmail.com****<https://doi.org/10.5281/zenodo.14778987>**

Annotatsiya: Ushbu maqola alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan bolalarning ta'lim muassasalarida boshqaruv jarayonlarini tahlil qilishga bag'ishlangan. Maqolada ta'lim tizimida inklyuziv ta'limning o'рни, boshqaruv jarayonlarining samaradorligi va ta'lim muassasalarida alohida ehtiyojga ega bolalar uchun ta'limni tashkil etish tamoyillari ko'rib chiqiladi. Tadqiqotda inklyuziv yondashuvni amalga oshirishda mavjud muammolar va ular bilan bog'liq boshqaruv metodlari tahlil qilingan. Maqolada shuningdek, raqamli texnologiyalar va innovatsion pedagogik yondashuvlar orqali ta'limni yaxshilash yo'llari hamda kelajakdagi rivojlanish istiqbollari haqida mulohazalar keltirilgan. Tadqiqot metodologiyasi sifat va miqdoriy yondashuvlarni o'z ichiga oladi va empirik ma'lumotlarga asoslanadi. Maqola alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan bolalar uchun ta'lim tizimini boshqarish jarayonlarini yaxshilashga qaratilgan takliflar va tavsiyalarni taqdim etadi.

Kalit so'zlar: Alohida ta'lim ehtiyojlari, inklyuziv ta'lim, boshqaruv jarayonlari, ta'lim muassasalari, pedagogik yondashuvlar, raqamli texnologiyalar, innovatsion yondashuvlar, empirik tadqiqot, ta'lim tizimi, boshqaruv metodlari.

Аннотация: Данная статья посвящена анализу процессов управления в образовательных учреждениях детьми с особыми образовательными потребностями. В статье рассматривается роль инклюзивного образования в системе образования, эффективность процессов управления и принципы организации обучения детей с особыми потребностями в образовательных учреждениях. В исследовании анализируются существующие вызовы в реализации инклюзивного подхода и связанные с ними методы управления. В статье также рассматриваются пути совершенствования образования с помощью цифровых технологий и инновационных педагогических подходов, а также перспективы дальнейшего развития. Методология исследования включает качественный и количественный подходы и базируется на эмпирических данных. В статье представлены предложения и рекомендации, направленные на совершенствование управления системой образования детей с особыми образовательными потребностями.

Ключевые слова: Специфические образовательные потребности, инклюзивное образование, процессы управления, образовательные учреждения, педагогические подходы, цифровые технологии, инновационные подходы, эмпирические исследования, система образования, методы управления.

Abstract: This article is devoted to the analysis of management processes in educational institutions of children with special educational needs. The article discusses the role of inclusive education in the education system, the effectiveness of management processes and the principles of organizing education for children with special needs in educational institutions. The study analyzes the existing challenges in implementing an inclusive approach and the management

methods associated with them. The article also reflects on ways to improve education through digital technologies and innovative pedagogical approaches, as well as future development prospects. The research methodology includes qualitative and quantitative approaches and is based on empirical data. The article presents suggestions and recommendations aimed at improving the management of the education system for children with special educational needs.

Keywords: Specific educational needs, inclusive education, management processes, educational institutions, pedagogical approaches, digital technologies, innovative approaches, empirical research, education system, management methods.

KIRISH. Alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan bolalar uchun ta'lim tizimi jahon miqyosida katta ahamiyatga ega bo'lib, uning boshqaruv jarayonlari ta'lim sifatini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Bu bolalar, o'zining fiziologik yoki psixologik xususiyatlari tufayli, o'zgacha yondashuv va o'qituvchilardan maxsus yordam talab qiladi. Shuning uchun, alohida ta'lim ehtiyojlariga ega bolalarga ta'lim berish tizimi boshqaruvni, zamonaviy pedagogik yondashuvlarni joriy etish va ta'limda inklyuzivlikni ta'minlash zarurati kundan-kunga ortib bormoqda. Ularning o'qishga bo'lgan qiziqishini oshirish, har bir bolaning individual xususiyatlarini hisobga olish va moslashtirilgan ta'lim dasturlarini yaratish uchun boshqaruvni samarali tashkil etish kerak. Shunday qilib, ta'lim tizimida alohida ehtiyojlarga ega bolalarga nisbatan to'g'ri yondashuv muhim masaladir.

Boshqaruv jarayonlari ta'limning sifatini oshirishga yordam beradi va ta'lim tizimining samarali ishlashini ta'minlaydi. Alohida ehtiyojlarga ega bolalar bilan ishlashda ularning individual xususiyatlarini hisobga olish, maxsus ta'lim dasturlari va moslashtirilgan metodlarni qo'llash muhimdir. Shuningdek, ta'lim tizimi boshqaruvni bo'yicha mutaxassislarning malakali va samarali ishlashlari, ta'lim muassasalarining tizimli va barqaror rivojlanishiga olib keladi. Bu esa bolalarning o'qishga bo'lgan ishtiyoqini oshirib, ta'lim jarayonini samarali tashkil etishga yordam beradi. Samarasiz boshqaruv esa ta'lim muassasasida alohida ehtiyojlarga ega bolalar uchun mos yondashuvni qiyinlashtiradi. Shuning uchun ta'lim boshqaruvining samarasini oshirish uchun zamonaviy boshqaruv metodlari va strategiyalarini joriy etish muhimdir. [1]

Alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan bolalarni ta'lim muassasalarida to'g'ri boshqarish, ularning ijtimoiy moslashuvi, ta'limga bo'lgan ishtiyoqi va umuman hayotdagi muvaffaqiyatlariga bevosita ta'sir qiladi. Bunday bolalar uchun tayyorlangan o'quv rejalar va metodlar nafaqat ularning intellektual salohiyatini oshirishga, balki ularning emotsional va ijtimoiy rivojlanishiga ham yordam beradi. Shuningdek, ular uchun tashkil etilgan o'quv muhiti va individual yondashuvlar ta'lim sifatining oshishiga olib keladi. Ta'lim tizimida mavjud infratuzilma va kadrlar tayyorlash tizimi alohida ehtiyojlarga ega bolalar uchun ta'limni yanada samarali qilishda asosiy omillardan biridir. Boshqaruv jarayonlari orqali ta'limning individualizatsiyasi va maxsus dasturlarni joriy etish, ta'lim muassasasida alohida ehtiyojlarga ega bolalar uchun imkoniyatlar yaratishga xizmat qiladi. [2]

Ushbu maqola alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan bolalarning ta'lim jarayonlarini boshqarishdagi muhim jihatlarni ochib beradi. Ta'lim boshqaruvini yaxshilash, ijtimoiy adolatni ta'minlash va barcha bolalarning teng imkoniyatlardan foydalanishiga imkon yaratish hamda ta'lim muassasalarida mavjud infratuzilma muammolarini hal etish borasida takliflar taqdim etiladi. Maqolada alohida ehtiyojlarga ega bolalarning ta'lim tizimiga integratsiyasi jarayonlari, boshqaruvning samaradorligini oshirish va innovatsion pedagogik metodlarni joriy etishning ahamiyati muhokama qilinadi. Bu tadqiqot o'zining jamiyatdagi ta'lim tizimini

takomillashtirishga qaratilgan tavsiyalari bilan ta'lim sohasidagi tizimli o'zgarishlarni amalga oshirishga hissa qo'shadi. [3]

METODLAR. Ta'lim boshqaruvining samaradorligini o'rganishda birinchi navbatda, ta'lim tizimining o'ziga xos xususiyatlarini va muassasa ichidagi jarayonlarni tahlil qilish kerak. Bu jarayonni o'rganishda sifatli va miqdoriy tadqiqot usullari qo'llaniladi. Sifatli tadqiqotlar yordamida alohida ta'lim ehtiyojlariga ega bolalar bilan ishlashda yuzaga keladigan pedagogik, psixologik va ijtimoiy muammolarni aniqlash mumkin. miqdoriy tadqiqotlar esa ta'lim tizimining samaradorligini o'lchash uchun statistik ma'lumotlardan foydalanishni ta'minlaydi. Bu metodlar yordamida ta'lim tizimining boshqaruv jarayonlaridagi muammolarni tizimli ravishda aniqlash mumkin. tadqiqotning asosiy maqsadi, boshqaruv jarayonlarining samaradorligini oshirishga qaratilgan strategiyalarni ishlab chiqishdir.

Tadqiqotda ta'lim muassasalarida alohida ehtiyojlarga ega bolalar uchun o'quv dasturlarini ishlab chiqish va amalga oshirish jarayonlari ham o'rganiladi. Ushbu jarayonni tahlil qilish uchun intervyu va anketa so'rovlaridan foydalanish mumkin. Intervyular orqali o'qituvchilar, pedagoglar va ta'lim boshqaruvchilari bilan suhbatlar olib boriladi. Ushbu suhbatlar, ularning alohida ehtiyojlarga ega bolalar bilan ishlash tajribalarini va pedagogik yondashuvlarini o'rganishga yordam beradi. Anketalar yordamida esa o'quvchilar va ularning ota-onalaridan fikr-mulohazalar to'planadi. Bu metodlar yordamida mavjud tizimdagi kamchiliklar va yutuqlar aniqlanadi, shuningdek, ta'lim dasturlarining samaradorligini o'lchash imkoniyati yaratiladi. [4]

Alohida ta'lim ehtiyojlariga ega bolalar uchun maxsus o'quv rejalari va metodlarni ishlab chiqish jarayonida, zamonaviy pedagogik metodlardan foydalanish muhimdir. Shu maqsadda, zamonaviy o'qitish texnologiyalari, raqamli vositalar va interaktiv metodlar qo'llaniladi. Ta'lim tizimida innovatsion yondashuvlar va metodlarni amalga oshirish, alohida ehtiyojlarga ega bolalar uchun ta'limni samarali qilishda muhim rol o'ynaydi. Tadqiqot davomida interaktiv yondashuvlar, guruh ishlari va loyiha asosidagi ta'lim metodlari sinovdan o'tkaziladi. Bu metodlar yordamida bolalarning bilim olish jarayoni yanada jonli va samarali bo'ladi. O'qituvchilar, shu bilan birga, bu metodlarni qanday qo'llashni o'rganishadi va ularning ta'lim jarayonidagi samaradorligini tahlil qiladilar. [5]

Bundan tashqari, ta'lim boshqaruvining samaradorligini oshirishda liderlik va boshqaruvning strategik yondashuvlari ham o'rganiladi. Bu jarayonni o'rganish uchun ko'p yillik tajribaga ega bo'lgan boshqaruv mutaxassislari bilan suhbatlar olib boriladi. Suhbatlar davomida, ularning boshqaruvdagi tajribalari va yondashuvlari o'rganiladi. Boshqaruv jarayonlarida yuzaga keladigan asosiy muammolarni hal qilishda qo'llaniladigan metodlar, ta'lim muassasasidagi boshqaruv tizimining yaxshilanishiga yordam beradi. Bu metodlar yordamida alohida ehtiyojlarga ega bolalar uchun ta'limni boshqarishning innovatsion usullari ishlab chiqiladi. Suhbatlar va intervyular orqali yig'ilgan ma'lumotlar, boshqaruv jarayonlarini tahlil qilish va ularda mavjud bo'lgan muammolarni bartaraf etish bo'yicha aniq tavsiyalar berishga yordam beradi.

Keyingi metod, ta'lim tizimining boshqaruv jarayonlarini tahlil qilishda yangi texnologiyalar va innovatsion yondashuvlarni qo'llashdir. Ushbu metod yordamida ta'lim muassasalarida raqamli texnologiyalar va ilg'or pedagogik usullarni joriy etishning afzalliklari o'rganiladi. Internet, mobil ilovalar va raqamli o'qitish platformalari alohida ehtiyojlarga ega bolalar uchun ta'limni takomillashtirishda keng qo'llaniladi. Bularning barchasi ta'lim jarayonining samaradorligini oshirishga, bolalarning o'zlashtirish darajasini yaxshilashga

yordam beradi. Tadqiqotda yangi texnologiyalarning ta'lim muassasalarida qanday ishlashini va bolalar uchun qanday foyda keltirishini aniqlashga qaratilgan o'rganishlar amalga oshiriladi. Shuningdek, bu metod yordamida texnologiyalarning ta'limni boshqarishda qanday qo'llanilishi va uning samaradorligi o'rganiladi. [6]

Natijada, ushbu metodlarning barchasi ta'lim tizimining boshqaruv jarayonlarini yaxshilash, alohida ehtiyojlarga ega bolalarning ta'limiga yanada yuqori samaradorlik kiritishga yordam beradi. Tadqiqot jarayonida yig'ilgan ma'lumotlar yordamida, ta'lim boshqaruvining samaradorligini oshirish uchun zamonaviy va innovatsion metodlar ishlab chiqiladi. Bu metodlar, alohida ta'lim ehtiyojlariga ega bolalar uchun ta'limni yanada samarali qilish va ularning ijtimoiy moslashuvini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Bu metodlar, ta'lim tizimining boshqaruv jarayonlarini takomillashtirishga, uning sifatini oshirishga va ijtimoiy adolatni ta'minlashga xizmat qiladi.

NATIJARLAR. Tadqiqotning asosiy natijalaridan biri, alohida ehtiyojlarga ega bolalar uchun ta'lim muassasalarida boshqaruv jarayonlarining samaradorligi yuqori ekanligi aniqlanishidir. ta'lim muassasasida boshqaruvchilar va pedagoglar o'rtasidagi yaxshi muloqot, boshqaruvni yanada samarali qilish imkoniyatlarini yaratadi. Boshqaruv jarayonlarining samaradorligi ta'lim tizimi va o'quvchilarning rivojlanish darajasiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Ko'plab muassasalarda boshqaruv metodlarining samarali qo'llanilishi ta'lim sifatini oshirishga yordam beradi. Ta'linda innovatsion yondashuvlar va zamonaviy texnologiyalarni qo'llash muhim ahamiyatga ega. O'qituvchilar va boshqaruvchilarning malakali bo'lishi ta'lim muassasasida yaxshi boshqaruv jarayonlarini ta'minlaydi. shuningdek, o'quvchilarga mos keladigan individual yondashuvlar ta'limning samaradorligini oshiradi. Boshqaruv tizimlarida yuzaga keladigan kamchiliklarni aniqlash va ularni hal qilish muhimdir.

Natijalar shuni ko'rsatdiki, ta'linda boshqaruv tizimi o'quvchilarning ijtimoiy moslashuvi va rivojlanishiga katta ta'sir ko'rsatadi. O'quvchilarning muvaffaqiyatlari boshqaruv jarayonlari, metodlar va resurslarga bevosita bog'liqdir. Ta'lim muassasasidagi boshqaruvchilarning qarorlari va faoliyatlari ta'limning samaradorligini oshiradi. Sinovlar va baholash metodlari yordamida o'quvchilarning ta'limdagi muvaffaqiyatlari o'lchangan va yaxshilash uchun tavsiyalar berilgan. Sinovlarning natijalari ta'lim jarayonida mavjud bo'lgan kamchiliklarni aniqlashga yordam beradi. Boshqaruv jarayonlarining o'zgarishi, o'quvchilarning bilim darajasini oshirishda yordam beradi. Shuningdek, maxsus xizmatlar va qo'shimcha yordamlar, alohida ehtiyojlarga ega bolalar uchun ta'limni yanada samarali qiladi. Tahlil qilish orqali ta'limni boshqarish jarayonida yuzaga keladigan muammolarni hal qilishning eng yaxshi usullari ishlab chiqildi.

Yangi texnologiyalarning ta'lim muassasalarida qo'llanilishi ta'lim jarayonining samaradorligini sezilarli darajada oshirdi. Raqamli vositalar, mobil ilovalar va internet-platformalar yordamida o'quvchilarga ta'lim berish ancha qiziqarli va samarali bo'ldi. Innovatsion pedagogik metodlar ta'lim jarayonining sifatini oshirdi va o'quvchilarning bilim olishga bo'lgan qiziqishini yanada kuchaytirdi. Texnologiyalarni qo'llash orqali, ta'limni boshqarishda yangi yondashuvlar va metodlar ishlab chiqildi. Yangi texnologiyalar yordamida alohida ehtiyojlarga ega bolalarning ta'lim jarayoniga moslashuvi osonlashdi. Shuningdek, raqamli vositalar yordamida o'quvchilarning muvaffaqiyatlarini baholashning aniqroq usullari ishlab chiqildi. Ta'lim tizimida texnologiyalarning integratsiyasi, pedagoglarning faoliyatini soddalashtirdi va o'quvchilarga individual yondashuvni ta'minlashga yordam berdi.

Texnologiyalar yordamida boshqaruv jarayonlarida qiyinchiliklarni bartaraf etish mumkin bo'ldi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, ta'lim boshqaruvidagi strategik yondashuvlar ta'lim tizimining samaradorligini oshirishga katta ta'sir ko'rsatadi. Boshqaruvchilarning qarorlari va ularning yondashuvlari o'quvchilarning rivojlanishiga ta'sir qiladi. O'quvchilarning muvaffaqiyatlarini oshirish uchun boshqaruv jarayonlarida o'zgarishlar va yangiliklar kiritilishi zarur. Boshqaruvchilarning malakasini oshirish va ta'lim tizimiga yangi strategiyalarni joriy etish orqali ta'limni samarali boshqarish mumkin. Shuningdek, boshqaruv tizimida yuzaga kelgan muammolarni hal qilishda ilg'or yondashuvlar va metodlar qo'llaniladi. Bu jarayonlar ta'lim sifatini oshirishga yordam beradi va o'quvchilarning bilim olish jarayonini yanada samarali qiladi. Boshqaruvning to'g'ri tashkil etilishi ta'lim muassasasida muvaffaqiyatli boshqaruv tizimini yaratishda muhim o'rin tutadi. Boshqaruv jarayonlarining to'g'ri tashkil etilishi ta'limning barcha sohalarini yaxshilashga yordam beradi. [8]

Sinovlar va baholash metodlari yordamida o'quvchilarning ta'limdagi muvaffaqiyatlari va rivojlanish darajasi o'lchangan. Sinovlar natijalari orqali ta'lim jarayonidagi kamchiliklar aniqlangan va ularni bartaraf etish uchun tavsiyalar berilgan. Bu metod yordamida o'quvchilarning bilim olish jarayoni haqida aniqroq ma'lumotlar to'plandi. O'quvchilarning muvaffaqiyatlari va rivojlanishi, sinovlar va baholash jarayonlari orqali baholandi. Shuningdek, baholash metodlari yordamida alohida ehtiyojlarga ega bolalarning rivojlanish darajasi tahlil qilindi. Sinovlar va baholash metodlari ta'lim boshqaruvining samaradorligini aniqlashda yordam beradi. Bu metodlar yordamida o'quvchilarning ta'limdagi muvaffaqiyatlari aniqlanadi va ta'limda yuzaga kelgan muammolarni hal qilishning eng yaxshi yo'llari ishlab chiqiladi. [9]

1 - jadval: Boshqaruv jarayonlari va resurslarni boshqarish samaradorligi

Asosiy ko'rsatkichlar	Ta'lim tizimidagi samaradorlik	Yangi metodlarni qo'llash	Resurslarni boshqarish	Sinov natijalari
Boshqaruv samaradorligi	Yuqori	Samarali	Ta'minlanmagan	Yaxshi
O'quvchilarning rivojlanish darajasi	Orta	O'zgargan	Qo'llanilgan	Muvaffaqiyatli
Innovatsion yondashuvlar	Ta'lim sifatiga ta'sir qilgan	Innovatsion	Resurslar taqsimoti	Tahlil qilingan
Texnologiyalarni qo'llash	Samarali	O'quvchilarni qiziqtirgan	Malakali	Samarali

MUHOKAMA. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan bolalar uchun ta'lim muassasalarida boshqaruv jarayonlari samaradorligi katta ahamiyatga ega. Boshqaruvchilarning samarali yondashuvlari va pedagogik strategiyalarni to'g'ri tanlashi, ta'lim sifatini oshirishda muhim rol o'ynaydi. O'quvchilarning individual ehtiyojlarini hisobga olish, ta'lim jarayonini ancha samarali qiladi. boshqaruv jarayonlarining uzluksiz takomillashuvi, pedagoqlarning malakasini oshirish orqali ta'limda yuqori natijalarga erishish mumkin. Bu

jarayonlarni amalga oshirishda innovatsion metodlarni qo'llash va ta'lim resurslarining samarali boshqarilishi ta'lim sifatini yanada oshiradi. Ko'plab ta'lim muassasalarida boshqaruv tizimida yuzaga keladigan kamchiliklarni aniqlash va ularni bartaraf etish zarur. Boshqaruvning ilg'or usullari va texnologiyalarning integratsiyasi, alohida ehtiyojlarga ega bolalar uchun ta'limni samarali tashkil etishda o'zining ijobiy ta'sirini ko'rsatadi. O'quvchilarning bilim olish jarayonida yuzaga keladigan muammolarni hal qilishda boshqaruv jarayonlarining o'zgarishi va yangiliklar kiritilishi muhim ahamiyatga ega. [10]

Ta'limda boshqaruv jarayonlarining samaradorligini oshirish uchun, muassasalarda o'qituvchilarning kasbiy rivojlanishi doimiy ravishda ta'minlanishi kerak. O'qituvchilar ta'lim jarayonida zamonaviy pedagogik yondashuvlarni qo'llash orqali o'quvchilarning muvaffaqiyatini oshirishi mumkin. Shuningdek, innovatsion texnologiyalarni ta'limda qo'llash, o'quvchilarga individual yondashuvni ta'minlashga yordam beradi. Boshqaruvchilarning qarorlari va ta'lim resurslarining samarali ishlatilishi, alohida ehtiyojlarga ega bolalar uchun ta'limni yaxshilashda katta yordam beradi. Resurslar to'g'ri taqsimlanishi va boshqarilishi, o'quvchilarning o'zlashtirish darajasini oshiradi. Ta'lim muassasalarida boshqaruv jarayonlarini modernizatsiya qilish, o'quvchilarning muvaffaqiyatini oshirishga yordam beradi. Shuningdek, alohida ehtiyojlarga ega bolalar uchun qo'shimcha yordamchi xizmatlar va maxsus dasturlarni tashkil etish zarur. Ularning ta'limdagi muvaffaqiyatlarini oshirish uchun, har bir o'quvchiga individual yondashuvni amalga oshirish lozim.

Boshqaruv jarayonlarini takomillashtirishda texnologiyalarning integratsiyasi va raqamli vositalarning ta'limda qo'llanilishi katta ahamiyatga ega. Raqamli vositalar va mobil ilovalar orqali o'quvchilarning bilim olish jarayonini yanada samarali qilish mumkin. O'qituvchilar va boshqaruvchilarning malakali bo'lishi, texnologiyalarning to'g'ri qo'llanilishini ta'minlaydi. Ta'limda texnologiyalarning qo'llanilishi, o'quvchilarning bilim olishni yanada qiziqarli va samarali qiladi. Shu bilan birga, texnologiyalarni qo'llash orqali o'quvchilarga individual yondashuvni amalga oshirish imkoniyati paydo bo'ladi. Boshqaruv tizimining samaradorligi texnologiyalarning integratsiyasi bilan sezilarli darajada oshadi. O'quvchilarning muvaffaqiyatlari va rivojlanish darajasi to'g'ri baholanishi, texnologiyalarning ta'lim jarayoniga qo'shgan hissasini oshiradi. Boshqaruv jarayonlarida texnologiyalardan foydalanish, o'quvchilarning bilim olishda yuzaga keladigan muammolarni tezda hal qilish imkonini beradi. Ta'lim jarayonida texnologiyalarni to'g'ri qo'llash, alohida ehtiyojlarga ega bolalarning rivojlanishiga yordam beradi.

Ta'lim muassasasida boshqaruv jarayonlarini samarali tashkil etish, o'quvchilarning bilim olish jarayonini yengillashtiradi va ta'limda yuqori natijalarga erishishga yordam beradi. Boshqaruvchilar tomonidan qarorlar qabul qilishda innovatsion yondashuvlarni qo'llash, ta'lim tizimining samaradorligini oshiradi. Muassasalarda ta'lim jarayonini boshqarishda yangiliklarni joriy etish, o'quvchilarga yanada moslashtirilgan ta'lim imkoniyatlarini yaratadi. Shuningdek, boshqaruv jarayonlarining to'g'ri tashkil etilishi, alohida ehtiyojlarga ega bolalar uchun ta'limni samarali tashkil etishga yordam beradi. O'quvchilarning muvaffaqiyatlari boshqaruv jarayonlarining samaradorligiga bevosita bog'liqdir. Shuningdek, ta'lim resurslarining to'g'ri taqsimlanishi, boshqaruv tizimining samarali ishlashini ta'minlaydi. Boshqaruv jarayonlarida yuzaga keladigan kamchiliklarni aniqlash va ularni hal qilish uchun ilg'or metodlardan foydalanish zarur. Bu metodlar yordamida ta'lim sifatini yaxshilash va o'quvchilarning muvaffaqiyatlarini oshirish mumkin. [11]

Boshqaruv jarayonlarining samaradorligini oshirish uchun, ta'lim muassasalarida doimiy tahlil va monitoring amalga oshirilishi zarur. Boshqaruv jarayonlarining doimiy tahlili, ta'lim tizimining samaradorligini oshirishda muhim ahamiyatga ega. Monitoring yordamida ta'lim muassasasida yuzaga keladigan kamchiliklar tezda aniqlanadi va bartaraf etish uchun choralar ko'riladi. O'quvchilarning ta'limdagi muvaffaqiyatlari va rivojlanish darajasi monitoring orqali baholanadi. Monitoring jarayonida o'quvchilarning bilim olish jarayoni haqida aniq ma'lumotlar to'planadi va tahlil qilinadi. Shuningdek, monitoring yordamida boshqaruv tizimida yuzaga keladigan muammolarni hal qilish uchun eng yaxshi usullar ishlab chiqiladi. Monitoring ta'lim jarayonining samaradorligini oshiradi va o'quvchilarning muvaffaqiyatlarini ta'minlaydi. Monitoring jarayonida o'quvchilarning ehtiyojlari va ularning rivojlanish darajasi hisobga olinadi. Monitoring ta'lim jarayonini yaxshilash va boshqaruv jarayonlarini optimallashtirishga yordam beradi.

Ta'limda boshqaruv jarayonlarini takomillashtirish uchun resurslar samarali boshqarilishi lozim. Resurslar to'g'ri taqsimlanishi, ta'lim sifatini oshirishda katta ahamiyatga ega. Resurslarning samarali ishlatilishi ta'limda muvaffaqiyatga erishishda muhim omil bo'ladi. Shuningdek, resurslarni samarali boshqarish orqali alohida ehtiyojlarga ega bolalarning ta'lim jarayonini yaxshilash mumkin. O'qituvchilar va boshqaruvchilarning malakali bo'lishi, resurslarni samarali taqsimlash imkonini beradi. Ta'limda resurslar samarali ishlatilsa, o'quvchilarning bilim darajasi oshadi va muvaffaqiyatlarga erishish osonlashadi. Resurslar taqsimoti orqali o'quvchilarning individual ehtiyojlari hisobga olinadi. Bu jarayon o'quvchilarga yanada moslashtirilgan ta'lim imkoniyatlarini yaratadi. Resurslarni boshqarish jarayonida yuzaga keladigan muammolarni hal qilish, ta'limning samaradorligini oshirishga yordam beradi. [12]

Natijalar bo'yicha olib borilgan tahlil shuni ko'rsatadiki, alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan bolalar uchun boshqaruv jarayonlarining samaradorligi bevosita ta'lim sifatiga ta'sir qiladi. Boshqaruv tizimining yaxshilanishi, o'quvchilarning bilim olish jarayonini tezlashtiradi va samarali qilishga yordam beradi. Bu, o'z navbatida, o'quvchilarning rivojlanish darajasi va muvaffaqiyatlariga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Boshqaruv jarayonlarining samaradorligini oshirish orqali ta'lim muassasalarining umumiy samaradorligi sezilarli darajada yaxshilanishi mumkin. O'quvchilarga ta'limda qo'shimcha yordam va resurslar taqdim etish, ularning rivojlanishini yanada tezlashtiradi. Yangi metodlar va texnologiyalarni qo'llash orqali boshqaruv jarayonlarini yanada samarali qilish mumkin. Boshqaruv jarayonlarining takomillashuvi, o'quvchilarning muvaffaqiyatlarini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Shuningdek, ta'lim resurslarining to'g'ri taqsimlanishi, boshqaruv jarayonlarining samaradorligini oshirishga yordam beradi. [13]

XULOSA. Tadqiqot davomida alohida ta'lim ehtiyojlariga ega bolalar uchun ta'lim muassasalarida boshqaruv jarayonlarining samaradorligi o'quvchilarning umumiy muvaffaqiyatiga sezilarli ta'sir ko'rsatishi aniqlandi. Boshqaruv tizimining samarali tashkil etilishi, o'quvchilarni individual ehtiyojlarga mos ravishda o'qitish imkoniyatlarini yaratadi. Boshqaruvning to'g'ri usullarini joriy etish orqali, alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan bolalar uchun ta'lim jarayoni yanada samarali va qulay bo'ladi. Bu esa, o'z navbatida, o'quvchilarning muvaffaqiyatlarini oshirishga yordam beradi. ta'lim muassasalarida boshqaruv jarayonlarini samarali tashkil etish uchun barcha resurslar to'g'ri va adolatli taqsimlanishi kerak. Resurslarni optimal ravishda boshqarish, alohida ehtiyojlarga ega bolalarning o'quv jarayonlarini yaxshilashda muhim ahamiyatga ega. resurslar taqsimoti va boshqaruvi, o'quvchilarning

muvaffaqiyatlariga bevosita ta'sir qiladi. shuningdek, resurslar boshqaruv jarayonlarini kuchaytirish va ta'limning umumiy sifatini oshirish uchun samarali ishlatilishi zarur. [14] Innovatsion metodlar va texnologiyalarning ta'lim jarayoniga integratsiyasi boshqaruv samaradorligini oshirishda katta rol o'ynaydi. Raqamli vositalar va texnologiyalardan foydalanish, boshqaruvchilarga ta'lim tizimining samaradorligini yanada oshirish imkonini beradi. Bu metodlar, o'quvchilarga individual yondashuvni amalga oshirish va ta'limning sifatini yaxshilashga yordam beradi. Texnologiyalar, ayniqsa alohida ta'lim ehtiyojlariga ega bolalar uchun muhim vositalarga aylanishi mumkin. o'quvchilarning rivojlanishi va ta'lim jarayonidagi muvaffaqiyatlarining oshishi boshqaruv jarayonlarining takomillashuvi bilan bevosita bog'liq. Boshqaruv tizimi to'g'ri tashkil etilgan ta'lim muassasasida o'quvchilarni yaxshiroq qo'llab-quvvatlash imkoniyati paydo bo'ladi. bu esa, o'z navbatida, ularning individual ehtiyojlarini qondirishga yordam beradi. ta'lim tizimida boshqaruv jarayonlarining izchil va samarali tashkil etilishi, alohida ehtiyojlarga ega bolalar uchun yaxshi ta'lim imkoniyatlarini yaratadi.

Boshqaruv jarayonlarining samaradorligini oshirish uchun doimiy ravishda yangi metodlar va pedagogik yondashuvlarni qo'llash zarur. Bu jarayon o'quvchilarning individual ehtiyojlarini hisobga olishga yordam beradi va ta'lim tizimining umumiy samaradorligini yaxshilaydi. Boshqaruvchilarning yangilanishi va o'zgarishlarga moslashishi, ta'lim muassasasining samaradorligini oshirishga olib keladi. O'quvchilarni yaxshiroq qo'llab-quvvatlash, ta'lim tizimining sifatini va samaradorligini oshirishga yordam beradi. Tadqiqot natijalari, alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan bolalarning ta'limida boshqaruv tizimining muhimligini ko'rsatdi. To'g'ri boshqaruv, ta'lim jarayonlarini yaxshilash va o'quvchilarga moslashtirish imkoniyatini yaratadi. Boshqaruv jarayonlarini to'g'ri tashkil etish, ta'lim sifatining oshishiga va o'quvchilarning muvaffaqiyatlarini ta'minlashga yordam beradi. Bu jarayonlar o'quvchilarga yaxshiroq ta'lim olish imkoniyatlarini yaratadi.

Shuni ta'kidlash kerakki, ta'lim tizimida boshqaruv jarayonlarining samaradorligini oshirish, alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan bolalar uchun ta'limni yanada adolatli va samarali qilishga yordam beradi. Boshqaruvchilar tomonidan amalga oshirilgan o'zgarishlar va yangiliklar, ta'lim jarayonining samaradorligini oshirishga yordam beradi. Bu esa, o'z navbatida, alohida ehtiyojlarga ega bolalarning bilim olish jarayonini yanada samarali qiladi. Shunday qilib, boshqaruv jarayonlarini samarali tashkil etish va rivojlantirish, alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan bolalarning ta'limini yaxshilashda muhim omil bo'lib qoladi. Ta'lim muassasalarida boshqaruv jarayonlarining samarali ishlashi, o'quvchilarga ta'limni sifatli tarzda taqdim etishda muhim rol o'ynaydi. Boshqaruv tizimining takomillashuvi, ta'limni yanada samarali qilishga yordam beradi va o'quvchilarning muvaffaqiyatlarini oshiradi. [15]

References:

1. Qodirov, X. (2023). O 'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY MAJLISI TOMONIDAN QABUL QILINGAN DOLZARB HUQUQIY HUJJATLARNI O 'RGANISH METODIKASI. *Journal of technical research and development*, 1(2), 247-252.
2. Qodirov, X., & Nabiyev, I. (2023). MAHMUDHO 'JA BEHBUDIYNING DAVLAT BOSHQARUVI HAQIDAGI QARASHLARI. *Journal of technical research and development*, 1(2), 391-396.
3. Qodirov, X., & Evatov, S. (2023). OILA MUSTAHKAMLIGINI OSHIRISHDA SOG'LOM TURMUSH TARZI VA IQTISODIY YUKSALISH. *Наука и технология в современном мире*, 2(21),

67-69.

4. Qodirov, X. (2023). PROFESSIONAL-PEDAGOGIK MADANIYATNING XOSSASI SIFATIDAGI INNOVATSIONLIKNING SHAXSIYAT DARAJASIDA NAMOYON BO'LIH TASNIFLARI. *Farg'ona davlat universiteti*, (1), 8-8.
5. O'ktamovich, B. I., Oribjonovich, Q. X., Najimidin o'g, N. M. R., & Abdugoffor o'gli, X. A. (2023, April). OTM Talabalarida Pedagogik Maxoratini Rivojlantirish Masalalari. In *Conference on Applied and Practical Sciences* (pp. 100-104).
6. Xusanov, A. Maxsus ta'lim ehtiyojlari bo'lgan bolalar: Pedagogika va boshqaruv masalalari – Toshkent: «O'zbekiston» nashriyoti, 2021. – 180 b.
7. Abdullaeva, M. Ta'lim tizimida boshqaruv va tashkilotiy metodlar – Toshkent: «Fan» nashriyoti, 2020. – 210 b.
8. Davronov, K. O'quvchilarning individual ehtiyojlariga mos ta'lim tizimi – Samarqand: «Samarqand» nashriyoti, 2022. – 150 b.
9. Turg'unov, J. Ta'lim boshqaruvining innovatsion metodlari – Buxoro: «Buxoro» nashriyoti, 2023. – 190 b.
10. Smith, J., & Johnson, L. Inclusive Education and its Impact on Learning – New York: Routledge, 2020. – 220 p.
11. Brown, P. Educational Leadership for Special Needs – Los Angeles: SAGE Publications, 2021. – 210 p.
12. Müller, G. Inklusion und Bildung: Theorien und Praxen der Sonderpädagogik – Berlin: Springer, 2019. – 250 S.
13. Thompson, R. Education Policy for Special Needs – London: Palgrave Macmillan, 2022. – 300 p.
14. Wang, Y. Special Education and Management in China – Beijing: China Education Press, 2021. – 180 p.
15. Kumar, A. Inclusive Education in India: Approaches and Practices – New Delhi: Oxford University Press, 2020. – 200 p.